

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกัน โรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดชลบุรี

อารยา ประเสริฐชัย*, วุฒจักร พันธุ์สมบัติ**, ลักษิกา ฉิมพลี***,
มณฑิชา เดชเกตุ**** และมยุรินทร์ เหล่ารุจิสวัสดิ์*****

Received: June 14, 2023

Revised: July 31, 2023

Accepted: September 8, 2023

บทคัดย่อ

โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคประจำถิ่นในประเทศไทย มีอัตราการป่วยตายเกือบร้อยละ 100 ทั้งในคน และสัตว์ มีประชากรกลุ่มเสี่ยงคือเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี จากข้อมูลของผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าพบว่าการไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าและไม่ทราบว่าควรจะต้องทำอะไรเมื่อถูกสัตว์กัดเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการเสียชีวิต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับของความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทักษะเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 290 คน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 268 คน ในจังหวัดชลบุรี การวิจัยพบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สช. มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X} = 4.75$ SD=1.543, $P < 0.001$) และคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X} = 16.60$ SD=3.889, $P < 0.05$) สูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X} = 3.89$ SD=1.66, $P < 0.001$) และคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X} = 15.81$ SD=3.398, $P < 0.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อนำคะแนนที่ได้มาจัดระดับเป็น 3 กลุ่มตามเกณฑ์ของบลูมพบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 60.3) ในขณะที่นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สช. มีคะแนนความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 51.5) ส่วนคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าและคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนทั้งสังกัด สพฐ. และ สช. อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.1 และ 54.1 กับ ร้อยละ 46.2 และ 42.5 ตามลำดับ) โรงเรียนในสังกัด สพฐ. และ สช. ควรมีการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าและเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในเด็กนักเรียนเพื่อลดอุบัติการณ์ของโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าได้ในอนาคต

คำสำคัญ: โรคพิษสุนัขบ้า / นักเรียนชั้นประถมศึกษา / ความรู้ / ทักษะ / พฤติกรรมการป้องกันโรค

*****ผู้รับผิดชอบบทความ: อ.สพ.ญ.ดร.มยุรินทร์ เหล่ารุจิสวัสดิ์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ 9

ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 เบอร์โทร 062-289-2966 E-mail: Mayurin.lao@stou.ac.th

*วท.ด. (วิจัยเพื่อการพัฒนาสุขภาพ), อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**ร.ป.ม., นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ, สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดนครราชสีมา

***กศ.ม., นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ, สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี

****ศ.บ., นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ, สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี

*****ปร.ด. (สุศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ) อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Knowledge, Attitude and Rabies Prevention Behavior of Grade 4 Elementary School Students in Chonburi Province

Araya Prasertchai*, Vuttajug Punsombut**, Laksika Chimplee***,
Minticha Dechket**** and Mayurin Laorujisawat*****

Abstract

Rabies is endemic in Thailand. The case fatality rate is almost 100% for both humans and animals. The most vulnerable group of people is children under the age of 15. According to data on rabies fatalities, ignorance of the disease and failure to know what to do in the event of an animal bite were the leading causes of death. The purpose of this study was to examine and compare the level of rabies knowledge, rabies attitudes, and rabies preventive behavior of grade 4 students in Chonburi province attending schools under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) versus those attending schools under the Office of the Private Education Commission (OPEC). The study's results revealed that students attending schools under the OPEC scored significantly higher on rabies knowledge ($\bar{X} = 4.75$ SD=1.543, $P < 0.001$) and rabies prevention behavior ($\bar{X} = 16.60$ SD=3.889, $P < 0.05$) compared to the students studying at OBEC schools, who had scores of rabies knowledge ($\bar{X} = 3.89$, SD=1.66, $P < 0.001$) and rabies prevention behavior ($\bar{X} = 15.81$ SD=3.398, $P < 0.05$) with statistically significant differences at the 0.05 level. When the scores were categorized into three categories using Bloom's criteria, it was discovered that most OBEC school students (60.3%) had a low level of rabies knowledge. In contrast, students attending OPEC institutions had average knowledge of rabies (51.5%). The scores for rabies attitudes and preventive behavior of students attending schools under OBEC and OPEC were moderate (64.1%, 54.1%, 46.2%, and 42.5, respectively). Rabies prevention should be implemented through activities aimed at developing knowledge and attitudes towards rabies and promoting desirable behaviors to prevent rabies in children in OBEC and OPEC Schools to reduce the incidence of rabies, which will help students protect themselves from rabies in the future.

Keywords: Rabies / Elementary School Students / Knowledge / Attitudes / Preventive behavior

**Corresponding Author: Dr. Mayurin Laorujisawat, School of Health Science, Sukhothai Thammathirat Open University, 9/9 Moo 9 Tambon Bang Poot, Amphoe Pak Kret, Chang Wat Nonthaburi Thailand 11120. Tel. no 062-289-2966, E-mail: Mayurin.lao@stou.ac.th*

**Ph.D. (Research for Health Development), Associate Professor, School of Health Science, Sukhothai Thammathirat Open University*

***M.P.A., Human resource officer professional level, Nakhonratchasima Province Education Office*

****M.Ed., Educator, Senior Professional Level, Chonburi Province Education Office*

*****B.Econ., Human resource officer Practitioner level, Chonburi Province Education Office*

******Ph.D. (Health Education and Health Promotion), Lecturer, School of Health Science, Sukhothai Thammathirat Open University*

1. บทนำ

โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคเรบีส (Rabies) เป็นโรคจากสัตว์สู่คน (zoonotic diseases) ที่ทำให้ผู้เสียชีวิตทั่วโลกมากที่สุด (WHO, 2005) พบผู้เสียชีวิตประมาณ 59,000 คนในแต่ละปี ถือเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของทั่วโลก ทั้งนี้เมื่อผู้ป่วยติดเชื้อแล้วแสดงอาการของโรคจะต้องเสียชีวิตทุกราย โดยไม่มีทางรักษาให้หาย (Centers for Disease Control and Prevention, 2020) โรคนี้มีสาเหตุจากเชื้อไวรัสเรบีส (WHO, 2023) มีอัตราการป่วยตายเกือบร้อยละ 100 ทั้งในคนและสัตว์ มีประชากรกลุ่มเสี่ยงคือเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี (WHO, 2023a) สาเหตุการเสียชีวิตส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้าและไม่ทราบว่าจะต้องทำอะไรเมื่อถูกสัตว์กัด (สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค, 2560) โรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยเป็นโรคประจำถิ่น (Endemic disease) (WHO, 2023b) จากข้อมูลของผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง 2565 พบว่าผู้เสียชีวิตจากจังหวัดชลบุรีมากที่สุด (สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค, 2566) ร้อยละ 45-60 ของผู้ถูกสุนัขกัดและเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าทั่วโลกเป็นเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี (Deray et al., 2018; Meslin & Briggs, 2013; WHO, 2018; Wilde, 2007) สอดคล้องกับการวิจัยในประเทศไทย ซึ่งพบว่าผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีเช่นกัน (Kasempimolporn et al., 2008; สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค, 2559) โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในต่างจังหวัด (S Goel et al., 2007) นอกจากนี้ Savadogo and Boushab (2015) ได้ให้เหตุผลอธิบายเพิ่มเติมว่า เด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปีนั้นไม่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงของการได้รับพิษสุนัขบ้าส่งผลให้เด็กที่ได้รับปัจจัยเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้าไม่ได้รับการจัดการที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ Laorujisawat et al. (2022) ที่พบว่านักเรียนอายุ 9-10 ปี ร้อยละ 50.5 มีความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับแย่มากกว่าร้อยละ 50 ไม่ทราบว่าสุนัขมีอาการอย่างไรเมื่อที่ป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้าและเข้าใจผิดว่าสุนัขจะเป็นโรคพิษสุนัขบ้าในช่วงฤดูร้อน

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับที่ WHO (2005) Tenzin et al. (2011) และ Depani et al. (2012) ที่ระบุว่า การสร้างความตระหนักรู้และการเพิ่มความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า เป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในมนุษย์ จึงมีความสำคัญที่ควรจะต้องเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะในเด็กชั้นระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยงและเป็นช่วงการเริ่มต้นที่เหมาะสมในการให้ความรู้ด้านการป้องกันตนเองเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า เนื่องจากเด็กในระดับนี้เริ่มมีความพร้อมทางด้านร่างกายและการเรียนรู้ มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญามากขึ้นในเรื่องของความจำ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็นช่วงวัยที่สำคัญของการวางรากฐานไปสู่การเจริญเติบโตเป็นวัยรุ่น มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ (World Health Organization, 1997) โดยก่อนที่จะเสริมสร้างปัจจัยดังกล่าวนี้ ควรที่จะต้องทราบก่อนว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ยังขาดความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในประเด็นใด แต่จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีผู้ที่ทำการสำรวจในประเด็นดังกล่าวยังมีอยู่จำนวนน้อย อีกทั้งจากการวิจัยของ Dzikwi et al. (2012) ที่ทำงานวิจัยเรื่องความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับพิษสุนัขบ้าในเด็กที่ได้รับการศึกษาในระบบปกติกับการศึกษานอกระบบปกติ พบว่าเด็กที่ได้รับการศึกษาปกติ จะมีความรู้เกี่ยวกับโรค (ร้อยละ 50.8) มากกว่าเด็กที่ได้รับการศึกษานอกระบบ (ร้อยละ 32.5) และเด็กหลายคน (ร้อยละ 65.7) ในโรงเรียนในระบบรับรู้บทบาทของสุนัขในการแพร่เชื้อจากโรคพิษสุนัขบ้ามากกว่าเด็กนอกระบบ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาและเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในจังหวัดชลบุรี เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้นำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ รวมถึงพฤติกรรมการป้องกันตนเอง

จากโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนในจังหวัดชลบุรีให้มีความเหมาะสมกับในโรงเรียน ทั้ง 2 สังกัด อันจะส่งผลไปถึงการเสริมสร้างพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าในนักเรียนในพื้นที่ภาคตะวันออกและทั่วทั้งประเทศไทยต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับของความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เปรียบเทียบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในจังหวัดชลบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสำรวจแบบภาคตัดขวาง โดยทำการวิจัยในช่วงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 โดยมีประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี แบ่งเป็นเพศชาย 5,929 คน เพศหญิง 5,270 คน รวมทั้งสิ้น 11,199 คน (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) และกลุ่มตัวอย่างคือ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งเพศชายและหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. และโรงเรียนในสังกัด สช. ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 554 คน คำนวณจำนวนของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1 (Faul, Erdfelder, Lang, & Buchner, 2007) โดยเลือก F tests: Linear multiple regression: Fixed model, R^2 deviation from zero และกำหนดค่าอิทธิพล (effect size) = 0.15, error prob. = 0.01 power (1-B error prob.) = 0.99 และ effect size = 0.15 โดยทำการสุ่มเลือกจากโรงเรียนทั้งในโรงเรียนในสังกัด สพฐ. และโรงเรียนในสังกัด สช. ทั้ง 6 อำเภอ ด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยอันดับแรกใช้วิธีการแบ่งแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) และแบ่งประชากรออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ในจังหวัดชลบุรีที่พบประวัติว่ามีสัตว์ติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าในปี 2563 พบว่ามี 3 อำเภอ ได้แก่ บางละมุง ศรีราชา และบ้านบึง) และอีกกลุ่มคือกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่พบว่ามีสัตว์ติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าในปี 2563 คัดเลือกมา 3 ตำบล โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ เมืองชลบุรี พนสนิมคม และบ่อทอง จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยการใช้การจับฉลากเพื่อทำการสุ่มเลือกโรงเรียนในสังกัด สพฐ. 1 โรงเรียนและโรงเรียนในสังกัด สช. ต่อ 1 อำเภอที่เลือกไว้ ดำเนินการเก็บตัวอย่างจริงได้ทั้งหมด 558 คน

3.2 เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อำเภอ สังกัดของโรงเรียน ผลการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ประเภทของสัตว์เลี้ยง และ ประสบการณ์การถูกกัด ข่วนหรือเลียที่บาดแผล และ 2) ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า โดยข้อความคำถามเกี่ยวกับความรู้ นั้น เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 8 ข้อ มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนนคือตอบถูกต้องตรงตามเฉลยได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน (คะแนนเต็ม 8 คะแนน) ส่วนข้อความคำถามเกี่ยวกับทศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย จำนวน 8 ข้อ (คะแนนเต็ม 24 คะแนน) และแบบวัดพฤติกรรมป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง

ปฏิบัติเป็นบางครั้งและไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 6 ข้อ (คะแนนเต็ม 24 คะแนน) และใช้เกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971) เป็นเกณฑ์ในการตัดสินการแบ่งคะแนนความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้คะแนนมาก ได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป กลุ่มที่ได้คะแนนปานกลาง ได้คะแนนร้อยละ 59-79 และกลุ่มที่ได้คะแนนน้อย ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างและนำมาปรับปรุงแก้ไข พบว่าแบบสอบถามนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อคำถามมีค่าเกิน 0.6 ตามเกณฑ์ของ Polit and Beck (2017) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนในอำเภออื่นในจังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามในประเด็นเรื่อง ทักษะในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า ได้ค่าเกินกว่า 0.7 ตามเกณฑ์ของ Polit and Beck (2017) โดยมีเท่ากับ 0.71 และ 0.75 ตามลำดับ ส่วนเครื่องมือที่ใช้วัดระดับความรู้ นั้น พบว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าที่มีค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.30 - 0.67 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมเพราะอยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.30 ถึง 0.70 (Waltz et al., 2016) มีระดับความยากง่ายที่แตกต่างกัน มีทั้งข้อสอบที่ค่อนข้างยาก (มีค่า 0.61-0.67) ปานกลาง (มีค่า 0.40 - 0.60) และค่อนข้างง่าย (มีค่า 0.30-0.39) ปะปนกัน ร่วมกับการมีค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.20-0.80 ซึ่งถือว่ามีความอำนาจจำแนกที่ดี มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (Polit and Beck, 2017)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบและนำคำตอบของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสมบูรณ์มาตรวจให้คะแนน กำหนดการวัดค่าตัวแปรและการแปรผล แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมารอกในโปรแกรมสำเร็จรูปและทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดย 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละตัวแปรต่างๆ ระหว่างนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนในสังกัด สพฐ. และโรงเรียนในสังกัด สข. โดยใช้ Independent t - test

3.4 การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (เลขที่ อว 0602.20/972) ก่อนเริ่มเก็บข้อมูลได้ทำการขอความยินยอมจากผู้ปกครองและนักเรียน และได้ทำการเก็บข้อมูลเฉพาะนักเรียนและผู้ปกครองที่มีความพร้อมและยินยอมเท่านั้น รวมถึงได้พิทักษ์สิทธิของนักเรียนด้วยการไม่เปิดเผย ชื่อ - สกุล หรือข้อมูลที่เป็นการระบุถึงตัวบุคคลของนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ ไม่มีผลต่อการเรียน และเผยแพร่เพียงผลการวิจัยในภาพรวม

4. ผลการวิจัย

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ ร้อยละ 52 ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. และร้อยละ 48 ศึกษาในโรงเรียนในสังกัด สข. ซึ่งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันทั้ง 6 อำเภอ (เมืองชลบุรี ร้อยละ 17 พนัสนิคม ร้อยละ 17.4 บ้านบึง ร้อยละ 14.9 ศรีราชา ร้อยละ 18.1 บ่อทอง ร้อยละ 15.2 และ บางละมุงร้อยละ 17.4) โดยทั้งโรงเรียนในสังกัด สพฐ. และโรงเรียนในสังกัด สข. ส่วนใหญ่มีข้อมูลลักษณะประชากรที่คล้ายกัน โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.2) มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 50.7) รองลงมาคือ ระดับพอใช้ (ร้อยละ 29.4) มีการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่บ้าน (ร้อยละ 62.4) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสุนัข (ร้อยละ 26.3) ส่วนเรื่องประวัติถูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกัด ข่วน หรือเลียบริเวณบาดแผล พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ทั้งจาก 2 สังกัด ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ถูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกัด ข่วนหรือเลียบาดแผลเมื่อปีที่แล้ว (ร้อยละ 54.8) ที่มีประสบการณ์โดยส่วนใหญ่รายงานว่า ถูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมข่วน (ร้อยละ 17.9) รองลงมาพบว่าถูกกัด

(ร้อยละ 12.4) และถูกกัดและข่วน (ร้อยละ 9.1) ส่วนข้อมูลลักษณะประชากรที่แตกต่างกันของโรงเรียนทั้ง 2 สังกัด ได้แก่ อาชีพของบิดาและมารดา โดยพบว่าอาชีพของบิดาและมารดาของนักเรียนที่ศึกษาที่โรงเรียนในสังกัด สพฐ. ส่วนใหญ่คือ อาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 24 และ 19.7 ตามลำดับ) ในขณะที่อาชีพของบิดาและมารดาของนักเรียนที่ศึกษาที่โรงเรียนในสังกัด สช. ส่วนใหญ่คือ อาชีพพนักงานบริษัท (ร้อยละ 18.5 และ 18.6 ตามลำดับ)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาในโรงเรียนในสังกัด สพฐ. (n=290 คน) และโรงเรียนในสังกัด สช. (n=268 คน)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)		
	สพฐ. (n=290)	สช. (n=268)	รวม (n=558)
เพศ			
เพศชาย	123 (22.1)	99 (17.7)	222 (39.8)
เพศหญิง	167 (29.9)	169 (30.3)	336 (60.2)
อำเภอ			
เมืองชลบุรี	50 (9.0)	45 (8.0)	95 (17.0)
พนัสนิคม	51 (9.1)	46 (8.2)	97 (17.4)
บ้านบึง	36 (6.5)	47 (8.4)	83 (14.9)
ศรีราชา	53 (9.5)	48 (8.6)	101 (18.1)
บ่อทอง	51 (9.1)	34 (6.1)	85 (15.2)
บางละมุง	49 (8.8)	48 (8.6)	97 (17.4)
ผลการเรียน			
ดีมาก	47 (8.4)	51 (9.2)	98 (17.6)
ดี	129 (23.1)	154 (27.6)	283 (50.7)
พอใช้	105 (18.8)	59 (10.6)	164 (29.4)
ไม่ค่อยดี	9 (1.6)	4 (0.7)	13 (2.3)
อาชีพบิดา			
ไม่ได้ทำงาน/พ่อบ้าน/เสียชีวิต	27 (4.8)	19 (3.4)	46 (8.2)
พนักงานบริษัท	72 (12.9)	103 (18.5)	175 (31.4)
รับจ้าง	134 (24.0)	35 (6.3)	169 (30.3)
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	43 (7.7)	67 (12.0)	110 (19.7)
อื่นๆ	14 (2.5)	44 (7.9)	168 (10.4)
อาชีพมารดา			
ไม่ได้ทำงาน/แม่บ้าน/เสียชีวิต	30 (5.4)	43 (7.7)	73 (13.1)
พนักงานบริษัท	77 (13.8)	104 (18.6)	181 (32.4)
รับจ้าง	110 (19.7)	21 (3.8)	131 (23.5)
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	57 (10.3)	72 (12.9)	129 (23.2)
อื่นๆ	16 (2.8)	28 (5.0)	44 (7.8)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาในโรงเรียนในสังกัด สพฐ. (n=290 คน) และโรงเรียนในสังกัด สช. (n=268 คน) (ต่อ)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)		
	สพฐ. (n=290)	สช. (n=268)	รวม (n=558)
ประเภทของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่เลี้ยงที่บ้าน			
ไม่ได้เลี้ยง	95 (17.0)	115 (20.6)	210 (37.6)
สุนัข	84 (15.1)	63 (11.3)	147 (26.3)
แมว	55 (17.2)	41 (17.2)	96 (17.2)
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่นที่ไม่ใช่สุนัขและแมว	8 (1.4)	11 (2.0)	19 (3.4)
สุนัขและแมว	37 (6.6)	30 (5.4)	67 (12.0)
สุนัขและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่นที่ไม่ใช่แมว	6 (1.1)	4 (0.7)	10 (1.8)
แมว และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่นที่ไม่ใช่สุนัข	4 (0.7)	2 (0.4)	6 (1.1)
สุนัข แมว และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดอื่น	1 (0.2)	2 (0.4)	3 (0.5)
ประสบการณ์ถูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกัด ข่วน หรือเลีย			
บาดเจ็บ เมื่อปีที่ผ่านมา			
ไม่เคยมีประสบการณ์นั้น	138 (24.7)	168 (30.1)	306 (54.8)
เคยถูกกัด	43 (7.7)	26 (4.7)	69 (12.4)
เคยถูกข่วน	59 (10.6)	41 (7.3)	100 (17.9)
เคยถูกเลียที่บาดเจ็บ	7 (1.3)	4 (0.7)	11 (2.0)
เคยถูกกัดและข่วน	28 (5.0)	23 (4.1)	51 (9.1)
เคยถูกกัดและเลียที่บาดเจ็บ	2 (0.4)	0 (0.0)	2 (0.4)
เคยถูกข่วนและเลียที่บาดเจ็บ	4 (0.7)	3 (0.5)	7 (1.3)
เคยถูกกัด ข่วน และเลียที่บาดเจ็บ	9 (1.6)	3 (0.5)	12 (2.2)

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า และพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งมีช่วงคะแนน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 2 โดยพบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สช. มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X}$ = 4.75, SD=1.543, $P < 0.001$) และคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X}$ = 16.60, SD=3.889, $P < 0.05$) สูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X}$ = 3.89, SD=1.66, $P < 0.001$) และคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า ($\bar{X}$ = 15.81, SD=3.398, $P < 0.05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อได้นำคะแนนที่ได้มาจัดระดับเป็น 3 กลุ่ม ตาม เกณฑ์ ของบลูม (Bloom, 1971) คือ กลุ่มที่ได้คะแนนมาก ได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป กลุ่มที่ได้คะแนนปานกลาง ได้คะแนนร้อยละ 60 - 79 และกลุ่มที่ได้คะแนนน้อย ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 ดังตารางที่ 3 พบว่า นักเรียน ที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 60.3) ในขณะที่นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สช. มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 51.5) ส่วนคะแนน ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าและคะแนนพฤติกรรมในการป้องกันตนเองโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ใน

โรงเรียนทั้งสังกัด สพฐ. และ สช. อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.1 และ 54.1 กับ ร้อยละ 46.2 และ 42.5 ตามลำดับ)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยตัวแปรความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าในนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนในสังกัด สพฐ. (n= 290 คน) และโรงเรียนในสังกัด สช. (n= 268 คน) โดยใช้ Independent t - test

ตัวแปร	สังกัด โรงเรียน	ค่าคะแนน					t	p-value
		ช่วง คะแนน	ค่าต่ำสุด (Minimum)	ค่าสูงสุด (Maximum)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)		
ความรู้เกี่ยวกับ โรคพิษสุนัขบ้า	สพฐ.	0-8	0	8	3.89	1.660	-	0.000
	สช.		0	8	4.75	1.543	6.354*	
ทัศนคติ เกี่ยวกับโรคพิษ สุนัขบ้า	สพฐ.	8-24	13	24	18.44	2.189	-1.189	0.235
	สช.		11	24	18.66	2.230		
พฤติกรรม การป้องกัน ตนเองจาก โรคพิษสุนัขบ้า	สพฐ.	6-24	9	24	15.81	3.398	-	0.011
	สช.		8	24	16.60	3.889	2.560*	

* $p < 0.05$

ตารางที่ 3 ระดับของตัวแปรความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าในนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนในสังกัด สพฐ. (n= 290 คน) และโรงเรียนในสังกัด สช. (n= 268 คน)

ตัวแปร	สังกัด โรงเรียน	จำนวน (คน)	ระดับมาก	ระดับปาน กลาง	ระดับน้อย
คะแนนความรู้เกี่ยวกับ โรคพิษสุนัขบ้า	สพฐ.	290	16 (5.5%)	99 (34.1%)	175 (60.3%)
โรคพิษสุนัขบ้า	สช.	268	28 (10.4%)	138 (51.5%)	102 (38.1%)
คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับ โรคพิษสุนัขบ้า	สพฐ.	290	95 (32.8%)	186 (64.1%)	9 (3.1%)
โรคพิษสุนัขบ้า	สช.	268	110 (41.0%)	145 (54.1%)	13 (4.9%)
คะแนนพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้า	สพฐ.	290	46 (15.9%)	134 (46.2%)	110 (37.9%)
ป้องกันตนเองโรคพิษสุนัขบ้า	สช.	268	69 (25.7%)	114 (42.5%)	85 (31.7%)

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ศึกษาในโรงเรียนในสังกัด สพฐ. และโรงเรียนในสังกัด สช. จำนวน 558 คน พบว่าร้อยละ 62.4 มีการเลี้ยงสุนัขและหรือแมวที่บ้าน สอดคล้องกับข้อมูลของกรมปศุสัตว์ (2566) ที่พบว่าประชากรส่วนใหญ่ในชลบุรีเลี้ยงสุนัขและแมวเป็นหลัก แต่กลับพบว่ามากกว่าครึ่งของนักเรียนทั้งหมดไม่เคยมีประสบการณ์ถูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกัด ข่วน หรือเลียที่บาดแผลในปีที่ผ่านมา ทั้งๆ ที่เป็นช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบสัตว์ อยากจับ อยากสัมผัส จึงมีโอกาสที่จะถูกสัตว์กัดได้ง่าย (เรณูภา จรัสพงศ์พิสุทธิ์, 2566; สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2564) และเมื่อพิจารณาในกลุ่มที่มีประสบการณ์พบว่านักเรียนส่วนใหญ่จะถูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมข่วนมากกว่าถูกกัดและเลียที่บาดแผลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ M Samanta et al. (2016) ที่ได้ทำการศึกษากฎการกัดและการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในชนบทในประเทศอินเดีย รายงานว่าเด็กมีลักษณะของแผลถูกข่วนมากกว่าถูกกัด (ร้อยละ 66.88 และร้อยละ 33.12 ตามลำดับ) แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะถูกกัดมากกว่าข่วน (Kabeta et al., 2015; Ly et al., 2009; สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค, 2560) คาดว่าน่าจะเป็นเพราะงานวิจัยเหล่านั้นทำการ ศึกษาในคนที่มารับบริการที่สถานพยาบาลหลังจากได้รับปัจจัยเสี่ยง จึงเป็นข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่มีแผลจากการโดนกัดที่มีความเสี่ยงสูงประกอบกับคนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าการถูกข่วนสามารถติดเชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้าได้จึงทำให้ไม่เข้ารับการรักษาสถานพยาบาล (สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค, 2560)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบคะแนนของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนทั้งสองสังกัด พบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สช. มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า และคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับรายงานผลการสอบ โอเน็ต (Ordinary National Educational Test : O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชลบุรีที่พบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สช. มีค่าเฉลี่ยของคะแนนโอเน็ตมากกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ซึ่งการสอบโอเน็ตนั้นเป็นการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐาน เพื่อทดสอบความรู้และความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2559) จึงมีความเป็นไปได้ว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สช. ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนโอเน็ตมากกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. นั้นจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าที่สูงกว่าด้วย ซึ่งการมีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (Chanrong Leesurapong & Charoenrit, 2021; Laorujisawat et al., 2022; Sornkrit Rakpanit & Kriangsak Vaeteewootacharn, 2018) เลยส่งผลให้นักเรียนในสังกัด สช. มีคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าสูงกว่านักเรียนในสังกัด สพฐ. ด้วย

เมื่อได้นำคะแนนที่ได้มาจัดระดับเป็น 3 กลุ่ม ตาม เกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971) ก็พบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ส่วนใหญ่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 60.3) ในขณะที่นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสังกัด สช. มีคะแนนความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 51.5) สอดคล้องกับการวิจัยเกี่ยวกับระดับความรู้โรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทย (Apirom Puanghat et al., 2010; Onpirun Sagarasearane et al., 2017; Sornkrit Rakpanit & Kriangsak Vaeteewootacharn, 2018; สุรัสนันท์ กลัยวรรณ, 2557) และการวิจัยในไนจีเรียของ Dzikwi et al. (2012) ที่รายงานว่ายังคงพบปัญหาเรื่องขาดความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าและแนะนำว่าควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคพิษสุนัขบ้าในโรงเรียนเพิ่ม ส่วนคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าและคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองโรคพิษสุนัขบ้าของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนทั้งสองสังกัด สพฐ. และ สช. อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.1 และ 54.1 กับ ร้อยละ 46.2

และ 42.5 ตามลำดับ) ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก (Kanatpong Chokluechai, 2015; Kanayot Kriuna et al., 2017; Phanit Tangkaeng, 2014; Sornkrit Rakpanit & Kriangsak Vaeteewootacharn, 2018) แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในระดับมาก ก็พบว่า มีสัดส่วนร้อยละที่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้ระดับปานกลางเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 32.8 ในโรงเรียนสังกัด สพฐ. และร้อยละ 41.0 ในสังกัด สช.) จึงถือว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าในระดับที่เหมาะสม ส่วนระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้านี้ถือว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 46.2 ในโรงเรียนสังกัด สพฐ. และร้อยละ 42.5 ในสังกัด สช.) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wanwimon Surin et al. (2016) กับของ Unesi et al. (2018) แต่ก็แตกต่างกับงานวิจัยหลายฉบับที่พบว่าระดับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของผู้เข้าร่วมการวิจัยอยู่ในระดับมาก (Dabuma T, 2017; Lanthip Hearabut & Natthisa Booncharoen, 2016; Sirinan Kumsri, 2018; Tenzin et al., 2012; คณัฐพงศ์ โชคลือชัย, 2559) ที่พบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าในระดับดี ถึงแม้ว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัด สช. จะมีคะแนนความรู้และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้ามากกว่านักเรียนในโรงเรียนในสังกัด สพฐ. แต่ก็ยังอยู่ในระดับปานกลาง การจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าในโรงเรียนชั้นประถมศึกษาที่ถือว่าเป็นประชากรกลุ่มเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า โดยเฉพาะในโรงเรียนที่ทั้งสังกัด สพฐ. จึงยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเพิ่มเติมเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถที่จะป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าได้ อันจะนำไปสู่การควบคุมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของประเทศไทยได้ต่อไปในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรทำการสำรวจระดับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ทัศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า และพฤติกรรมในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในผู้ปกครองและคุณครูเพิ่มเติมเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

6.2 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ยังมีความรู้ในระดับน้อย ส่วนนักเรียนในสังกัด สช. มีความรู้ในระดับปานกลาง นอกนั้นทั้งทัศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า และและพฤติกรรมป้องกันโรคของนักเรียนทั้ง สพฐ. และ สช. อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับฤดูกาลที่พบโรค อาการของสุนัขที่เป็นโรค และจำนวนวันที่ต้องกักขังสัตว์กลุ่มเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้า เพื่อลดการแพร่กระจายของโรคพิษสุนัขบ้า โดยเผยแพร่ผ่านสื่อที่นักเรียนให้ความสนใจ เช่น หากต้องการจะผลิตสื่อเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 ถึง ป.6) ควรทำสื่อเผยแพร่ทางยูทูบและติ๊กต็อก เนื่องจากงานวิจัยหลายฉบับพบว่านักเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนปลายชอบดูสื่อจากยูทูบและติ๊กต็อกเป็นหลัก (Laorujisawat et al., 2022; Simon Kemp, 2022; มนวิภา วรจุริระ, 2561)

7. เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค, กองระบาดวิทยา. (2560, 22 พฤษภาคม). *สรุปแนวทางการวิเคราะห์ระบบเฝ้าระวัง 5 กลุ่มโรค 5 มิติ ปี พ.ศ.2559*. กองระบาดวิทยา, https://ddc.moph.go.th/doe/journal_detail.php?publish=10166.
- กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2566, 2 มิถุนายน). *สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในปัจจุบัน*. ระบบรายงานการเฝ้าระวังโรค 506, <http://doe.moph.go.th/surdata/disease.php?ds=42>
- กรมปศุสัตว์. (2566, 2 มิถุนายน). *ฐานข้อมูลเพื่อการขึ้นทะเบียนสุนัข-แมว*. ระบบสารสนเทศเพื่อการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้า. <http://164.115.40.46/petregister>.
- กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรค, สำนักโรคติดต่อทั่วไป. (2560). *แนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า*. อักษรกราฟิกแอนดี้ดีไซน์.
- คณัฐพงศ์ โชคหล่อชัย. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในเขตเทศบาลตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มนวิภา วรจรัส. (2561). การเข้าถึงเนื้อหาสื่อใหม่ที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน. *e-JODIL*, 8(2), 248-266.
- เรณูภา จรัสพงศ์พิสุทธิ. (2020, 23 มีนาคม). “เด็ก” ภัยเสี่ยงติดเชื้อพิษสุนัขบ้า. โรคที่ไม่ได้เกิดขึ้นแค่จากสุนัข. ญาไท, <https://golink.icu/At7tUIN>.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2559). การนำผลสอบ O-NET ไปพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. *NIETS News*, 57(2), 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กลุ่มสารสนเทศ สนพ. (2565, 24 กรกฎาคม). *ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพป.หนองคาย เขต 2, <https://data.bopp-obec.info/emis/>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566, 2 มิถุนายน). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดชลบุรี*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, https://sp.moe.go.th/sp_2563/info/?module=page_onet_province&id_province=20.
- สุรสนันท์ กัลยวรรณะ. (2557). *การพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในเขตเทศบาลตำบลร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2020, July 29). *Rabies around the World*. <https://www.cdc.gov/rabies/location/world/index.html>
- Chokluechai, K. (2015). *Participation In Rabies Prevention of Residents Of Na Chomtian Municipality, Sattahip District, Chonburi Province* [dissertation or Unpublished master's thesis]. Burapha university.
- Dabuma, T. K. T., & Mengist, H. M. (2017). Assessment of Basic Knowledge, Attitude and Practice of Community on Rabies and Retrospective Survey in and around Ambo Town, West Shoa Zone of Ethiopia. *J Med Microb Diagn*, 6(4), 263. <https://doi.org/10.4172/2161-0703.1000263>

- Depani, S. J., Kennedy, N., Mallewa, M., & Molyneux, E. M. (2012). Case report: Evidence of rise in rabies cases in southern Malawi--better preventative measures are urgently required. *Malawi Med J*, 24(3), 61-64.
- Department of Control of Neglected Tropical Diseases. (2017, February 17). *Human rabies: 2016 updates and call for data*. World Health Organization, <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/254622/WER9207.pdf?sequence=2>.
- Deray, R., Rivera, C., Gripon, S., Ulanday, C., Roces, M. C., Amparo, A. C., & Miranda, M. E. (2018). Protecting children from rabies with education and pre-exposure prophylaxis: A school-based campaign in El Nido, Palawan. *PLoS One*, 13(1), e0189596. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0189596>
- Dzikwi, A. A., Ibrahim, A. S., & Umoh, J. U. (2012). Knowledge and practice about rabies among children receiving formal and informal education in Samaru, Zaria, Nigeria. *Glob J Health Sci*, 4(5), 132-139. <https://doi.org/10.5539/gjhs.v4n5p132>
- Goel, S., & Gupta, H., & Mazta, S. (2007). Epidemiological profile of Bite cases admitted at a 50 bedded community health centre of Himachal Pradesh, India. *The Internet Journal of Health*, 7(1), 1-5. <https://print.ispub.com/api/0/ispub-article/7930>
- Hearabut, L., & Booncharoen, N. (2016). The perception of information and health behaviors of rabies in Rayong. *ODPC6 Chonburi J*, 7(2), 38-50.
- Kabeta, T., Deresa, B., Tigre, W., Ward, M. P., & Mor, S. M. (2015). Knowledge, Attitudes and Practices of Animal Bite Victims Attending an Anti-rabies Health Center in Jimma Town, Ethiopia. *PLoS Negl Trop Dis*, 9(6), e0003867. <https://doi.org/10.1371/journal.pntd.0003867>
- Kasempimolporn, S., Jitapunkul, S., & Sitprija, V. (2008). Moving towards the elimination of rabies in Thailand. *J Med Assoc Thai*, 91(3), 433-437. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18575301>
- Kemp, S. (2022, February 15). *Digital 2021: Thailand*. DataReportal, <https://datareportal.com/reports/digital-2022-thailand>.
- Kriuna, K., Opaswacharanon, S., & Samala, W. (2017). *Knowledge attitude and practice (KAP) survey regarding rabies prevention and control programs in Khok Ngam Sub district, Dansai District, Loei province, 2015*. Ministry of Public Health, Bureau of Epidemiology.
- Kumsri, S. (2018). Health beliefs affecting rabies disease prevention behavior in the local outbreaks at Hua Sai sub-district Bang Khla district. *J DMS*, 43(2), 137-140.
- Laorujisawat, M., Wattanaburanon, A., Abdullakasim, P., & Maharachpong, N. (2022). Rabies-Related Knowledge, Attitudes, and Practices Among Primary School Students in Chonburi Province, Thailand. *Inquiry*, 59, 1-10. <https://doi.org/10.1177/00469580221087881>
- Leesurapong, C., & Charoenrit, P. (2021). Factors Related with Rabies Prevention Behavior of Pet Owners in Area where Positive Samples in Trang Province. *Southern Regional Primary Health Care Journal*, 1(35), 6-16.

- Ly, S., Buchy, P., Heng, N. Y., Ong, S., Chhor, N., Bourhy, H., & Vong, S. (2009). Rabies situation in Cambodia. *PLoS Negl Trop Dis*, 3(9), e511. <https://doi.org/10.1371/journal.pntd.0000511>
- Meslin, F. X., & Briggs, D. J. (2013). Eliminating canine rabies, the principal source of human infection: what will it take?. *Antiviral Res*, 98(2), 291-296. <https://doi.org/10.1016/j.antiviral.2013.03.011>
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2017). *Essentials of Nursing Research: Appraising Evidence for Nursing Practice* (9 ed.). Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.
- Puanghat, A., Theerawitthayalert, R., & Thanacharoenrat, N. (2010). Knowledge, Attitude and Practice of Thai People in Prevention and Control of Rabies. *Disease Control Journal*, 36(1), 50-59.
- Rakpanit, S., & Vaeteewootacharn, K. (2018). Factors associated with dog owner's behavior on rabies prevention, Muang district, Buriram province. *Journal of Nursing and Health Care*, 36(2), 158-166.
- Sagarasearane, O., Hinjoy, S., Chuxnum, T., Chantea, T., & Chumkasian, P. (2017). Survey of knowledge, attitude, and practice initiated by an investigation of a human rabies death in Chanthaburi Province, Thailand, 2015. *OSIR*, 10(3), 1-8. <https://doi.org/10.59096/osir.v10i3.263085>
- Samanta, M., Mondal, R., Shah, A., Hazra, A., Dhar, G., & BSarkar, S. (2016). Animal Bites and Rabies Prophylaxis in Rural Children: Indian Perspective. *J Trop Pediatr*, 62(1), 55-62. <https://doi.org/10.1093/tropej/fmv072>
- Savado, M., & Boushab, M. B. (2015). Rabies in children: an often unknown risk among populations at risk. *Med Sante Trop*, 25(2), 222-224. <https://doi.org/10.1684/mst.2015.0449>
- Surin, W., Amin, K., Khunthong, P., & Wattanaphalachaikun, A. (2016). *A survey of behaviors to prevent rabies among populations residing along border areas, Sa Kaeo, Thailand*. Ministry of Public Health, Bureau of Epidemiology.
- Tangkaeng, P. (n.d.). *Factors associated with vaccination failure of animals exposed Phrom Khiri Hospital Nakhon Sri Thammarat*. Promhiri Hospital, https://www.promkiri.go.th/detail/doc_download/a_230414_144848.pdf.
- Tenzin, Dhand, N. K., Rai, B. D., Changlo, Tenzin, S., & Ward, M. P. (2012). Community-based study on knowledge, attitudes and perception of rabies in Gelephu, south-central Bhutan. *International Health*, 4(3), 210-219. <https://doi.org/10.1016/j.inhe.2012.03.005>
- Tenzin, Dhand, N. K., & Ward, M. P. (2011). Human rabies post exposure prophylaxis in Bhutan, 2005-2008: trends and risk factors. *Vaccine*, 29(25), 4094-4101. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2011.03.106>
- Unesi, Z., Nakhaee, S., Amouzeschi, Z., & Jamavar, M. (2018). Rabies-Related Knowledge, Attitudes, and Practice Among Nomads in South Khorasan, Iran: A Descriptive-Correlational Study. *Mod Care J*, 15(1), e68118. <https://doi.org/10.5812/modernc.68118>

- Waltz, C. F., Strickland, O. L., & Lenz, E. R. (2016). *Measurement in Nursing and Health Research* (5th ed.). Springer.
- Wilde, H. (2007). Failures of post-exposure rabies prophylaxis. *Vaccine*, 25(44), 7605-7609. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2007.08.054>
- World Health Organization. (n.d.). *Rabies in the South-East Asia Region*. <https://www.who.int/thailand/health-topics/rabies>.
- World Health Organization. (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools*. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/63552/WHO_MNH_PSF_93.7A_Rev.2.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- World Health Organization. (2018). *WHO Expert Consultation on Rabies*. <https://n9.cl/uh1hd>
- World Health Organization. (2023, September 20). *Rabies*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/rabies>.

